

Գր. Տէր Պողոսեանի «Լիւոն Շանթի Հին Ասւածները և Ստեփան Վանականի «Յիշատակարանը» (Շուշի), «Գրական Ասուլիս. — Շանթի Հին Ասւածները» (Կ. Պոլիս), և այլն: Շանթի թատերախաղը ուսուցիչի թարգմանուեցաւ Վարդան Քաս: Տէր Դեոնդեանի կողմէ: Վերջերս թարգմանուեցաւ նաև անգլերէնի:

Տ Ա Ր Ո Ւ Ա Ն Յ Ո Ւ Ե Լ Ե Ա Ն Ն Ե Ր Ը

Յորելեաններով հարուստ եղաւ 1913 տարին: Մեծագոյն յորելեանը և նաև տարուան ազգային մեծագոյն դէպքը հայկական զոյգ յորելեաններն էին, — Հայ տառերու գիւտին 1500 ամեակին և հայ տպագրութեան 400 ամեակին: Հայութիւնը կովկաս թէ թուրքիա, և մինչև հեռաւոր գաղութները, վայելուչ հանդիսաւորութեամբ տօնեց հոկտեմբեր 11—13ին հայ քաղաքակրթութեան դերագոյն խորհրդանշանը եղող այս զոյգ յորելեանները: Ամէն կողմ, էջմիածին, Թիֆլիս, Պոլիս, և ամէն տեղ, սարքուեցան շքեղ հանդիսութիւններ՝ ազգին բոլոր խաւերուն մասնակցութեամբ, և հանգանակութիւններ եղան ի նպաստ կրթական Ֆօնտին, որ բացուած էր ազգային մեծ տօնին առթիւ, — թէեւ աւելի լաւ կ'ըլլար, ինչպէս դիտել արուեցաւ իրաւամբ, եթէ հիմնուէր Գրական Ֆօնտ մը, որովհետև հայ տառերու գիւտն ու տպագրութեան մուտքը Հայոց մէջ, առաւելագէս հայ գրականութեան տօներն էին:

Յունուար 11 ին Թիֆլիսի արքունական թատրոնին մէջ տեղի ունեցաւ կովկասահայ դերասան Արաքսեանի բեմական գործունէութեան 25 ամեայ յորելեանը, և այդ առթիւ խաղացուեցան Սունդուկեանի Քանդաւ Օճախը, որուն մէջ Գիտ-Մօզիի դերը կատարեց յորելեարը: Յորելեանական երկրորդ հանդէս մը տեղի ունեցաւ Փետրուար 9ին Հաւլարի թատրոնին մէջ, ուր ներկայացուեցաւ Չագարէլիի Խաւնու թատերախաղը: Յորելեարը կատարեց Գարգիմանդ Ակոբի դերը: Այդ առթիւ շնորհաւորական ուղերձներ ըրին Շիրվանզատէ, Ա. Վրոյր, և այլն:

Փետրուար 4ին Թիֆլիսի Արախատական բնակրութեան թատրոնին մէջ տօնուեցաւ դերասան Ա. Յարութիւնեանի բեմական գործունէութեան 25 ամեակը. ներկայացուեցան մէյ մէկ արարուած Պեպօն, ուր յորելեարը կատարեց Զիմզիմովի դերը, Դաւանաւորքիւնէն՝ ուր կատարեց Սիւլէյմանի դերը և Խաւնուսէն, որու մէջ ստանձնած էր Ակոբի դերը: Շնորհաւորութիւններ արտասանեցին, ի մէջ այլոց, Շիրվանզատէ, Տիգրան Յովհաննիսեան, Միքայէլ Մանուէլեան, Ա. Արմէնեան, Ալիխանեան, և ուրիշներ: Ստացուած էին նուէրներ և շնորհաւորական հեռագիրներ: Յորելեանական երկրորդ հանդէս մը տեղի ունեցաւ նաև Պաքուի մէջ, Փետրուար 13ին, ուր խաղացուեցաւ Պեպօն:

Բեմական երրորդ յորելեանը դերասանուհի Տիկ. Փառանձեմի երեսնամեակն էր, որ փետրուար 13ին տօնուեցաւ Նիկիտին եզրայրներու թատրոնին մէջ: Ներկայացուեցաւ Խաւնուսէն, որուն մէջ Տիկ. Փառանձեմ փայլած է աչքառու կերպով: Շնորհաւորական ուղերձներ արտասանեցին Տիկ. Սիրանոյշ, Տիկ. Սաթենիկ Աղամեան, Զարիֆեան, և այլն:

Բեմական վերջին յորելանը տօնուեցաւ Մայիս 7ին Թիֆլիսի Արտիստական ընկերութեան թատրոնին մէջ, ի պատիւ կովկասահայ յայտնի կատակերգակ Գ. Տէր Դաւթեանի քառասնամեայ բեմական գործունէութեան: Ներկայացուեցաւ Օսկար Փեքսովիչը դժոխքում վօսվիլը, ինչպէս նաև Պեյօի վերջին գործողութիւնը: Յորելարին ընծայուեցան չնորհաւորութիւններ և նուէրներ: Յունիս 7ին ևս ժողովրդական տան մէջ ներկայացուեցաւ Ընսանեկան Գաղսնիք քօմէտին՝ ի պատիւ Գ. Տէր Դաւթեանի:

Կովկասահայ բանաստեղծ Յովհաննէս Յովհաննիսեանի գրական-կըրթական գործունէութեան յորելանը ևս վայելուչ հանդիսաւորութեամբ տօնուեցաւ Պաքուի մէջ՝ ուր իբր ուսուցիչ կը պաշտօնավարէ յորելանը: Բացի յորելանական հանդէսէն, Թիֆլիսի մէջ սարքուեցան յարգանքի երեկոյթներ, — ինչպէս Կովկասեան Հայ գրողների ընկերութիւնը իր Մայիս 2ի երեկոյթը նուիրեց Յովհ. Յովհաննէսեանի: Վ. Վալադեան ևս ուրիշ երեկոյթի մը մէջ դասախօսեց յորելարին գրական գործունէութեան մասին:

Տարուոյն մէջ տօնուած վերջին յորելանն էր թրքահայ բանաստեղծ Յովհաննէս Սէթեանի (Եօսէյ Վանանիժնսն) գրական-ուսուցչական գործունէութեան քառասնամեակը, որ Մայիս 12ին տեղի ունեցաւ Գահիրէի մէջ: Բանախօսութիւններ արտասանուեցան Վահան Մալէգեանի, Սուրէն Պարթեւեանի և ուրիշներու կողմէ: Իսկ Մայիս 19ին Բերայի Էսսեան Սանուց Միութիւնը իր հինգերորդ գրական ասուլիսը նուիրեց յորելարին: Սէթեանի յորելանին առթիւ միակ հատորով հրատարակուեցան Գահիրէի մէջ իր ամբողջ երկերը, Արշարոյսէն Վերջապոյտ տիտղոսով:

«Նաւասարդ» արդէն հրատարակուած կ'ըլլայ երբ պիտի տօնուի Պոլսոյ մէջ, 1913 դեկտեմբերին, Յակոբ Գուրգէնի գրական-կրթական-հասարակական գործունէութեան քառասնամեայ յորելանը, զոր նախաձեռնած է Բերայի Էսսեան Սանուց Միութիւնը:

Մտադրութիւն կայ մօտերս տօնելու նաև հայագէտ և Անիի անխոնջ պեղիչ փրօֆ. Մատի յորելանը:

Հ Ա Յ Թ Ա Տ Ր Ո Ն Ը

Մինչ թրքահայ թատրոնը անցնող տարուան մէջ ևս կ'ողբար իր սգաւոր մեռելութիւնը, Կովկաս իր Թիֆլիսովն ու Պաքուովը, կենսունակ թատերաչրջան մը անցուց:

Թիֆլիսի Հայոց Դրամատիկական ընկերութիւնը անցնող շրջանին ևս պահեց իր սեփական խումբը, որ հետեւեալ կազմը ունէր. — Տիկիններ Արմենեան, Արուսեակ, Գուլազեան, Զապէլ, Մայսուրեան, Յասմիկ, Պ. Պ. Աբէլեան, Արմենեան, Ալիխանեան, Աղայեան, Բերոյեան, Լաքա, Ղազարեան, Մամիկոնեան, Մանուէլեան, Յարութիւնեան, Վրոյր և Տէր Աուքելեան:

Սէզօնը, որ 1912ի հոկտեմբեր 8ին սկսած էր տեւեց մինչև 1913 փետրուար 21, տալով բազմաթիւ ներկայացումներ Արտիստական ընկե-